

Hoe bescherm je het tropische bos werkelijk?

Ieder zinnig mens zal de stelling onderschrijven dat het milieu maximaal beschermd moet worden tegen schadelijke invloed. De redenen waarom en tegen wát dienen zorgvuldig geanalyseerd te worden, zodat geen heksenjagerij het gevolg is. Vindt een dergelijke zorgvuldige meningsvorming niet plaats, dan wreekt zich dat op de geloofwaardigheid van diegenen die zich voor een in principe goede zaak inspannen.

Recent zien wij iets dergelijks gebeuren ten aanzien van het gebruik van tropisch hout voor verschillende doeleinden in Nederland. Te pas en te onpas wordt onder andere in televisie-programma's en in publicaties geageerd tegen het gebruik van tropisch hout. Die activiteiten worden ingegeven door de juiste stelling dat het tropische bos beschermd moet worden maar door de foutieve gedachte dat door beperking van het gebruik van tropisch hout dit niet gekapt wordt en dat het betreffende bos dan dus rustig kan blijven groeien. Een ieder die zich met dit onderwerp bezighoudt moet rekening houden met de volgende vragen en antwoorden:

Vraag 1.

Gebruikt Nederland veel tropisch hout?

Antwoord:

Nederland is voor zijn behoefte aan zaaghout (rondhout) en gezaagd hout voor 95% afhankelijk van de import. Van deze import is ca. $\frac{1}{3}$ tropisch hout. Het gaat dan om ongeveer 1,3 miljoen m³ tropisch hout, gemeten in het bos, dus voordat het verder wordt verzaagd/verwerkt. En daarmee is jaarlijks zo'n 550 miljoen gulden gemoeid.

Daarnaast worden nog tropische plaatmaterialen (fineer, triplex e.d.) ingevoerd. Deze import omvat, omgerekend naar onbewerkt (rond-)hout, 0,3 miljoen m³ tropisch hout per jaar met een waarde van ruim 100 miljoen gulden.

Het gaat bij de import van tropisch hout dus om aanzienlijke hoeveelheden hout en geld.

Vraag 2.

Hoeveel mensen zijn in Nederland bij dat houtgebeuren betrokken?

Antwoord:

Bij de directe verwerking en handel gaat het om ongeveer 50.000 arbeidsplaatsen. Op basis van de hoeveelheden hout kunnen daarvan dus ca. $\frac{1}{3}$, dat zijn er dus 18.000 à 19.000, gerekend worden te zijn betrokken bij tropisch hout.

Vraag 3.

Kan tropisch hout vervangen worden door andere materialen?

Antwoord:

Sedert vele jaren al wordt hout als grondstof beconcurrerd door andere materialen zoals ijzer, baksteen, beton, aluminium en, in de laatste decennia, door kunststoffen. Dit is een natuurlijk ontwikkelingsproces waarbij de keuze van het te gebruiken materiaal afhankelijk is van doelmatigheid, prijs, onderhoudskosten en dergelijke. Met de tijd wordt het voor een bepaald doel te kiezen materiaal op deze wijze geselecteerd.

Theoretisch-technisch kan hout, zonder meer, vervangen worden. Tropisch hout bijvoorbeeld door niet-tropisch hout en door de bovengenoemde andere materialen. Het is misschien goed er hier meteen op te wijzen

dat dit geldt voor iedere grondstof: er zijn altijd substituten te vinden. De ouderen onder ons zullen zich uit de oorlog dergelijke situaties herinneren. Surrogaten voor koffie en thee maar ook potloden van niet tropisch hout, houten fietsbanden, en zo waren er tientallen. Toen de oorlog afgelopen was zijn deze produkten bijna allemaal weer van de markt verdwenen omdat de oorspronkelijke grondstoffen om verschillende redenen de voorkeur verdienen. (Men spreekt dan van een oorlogseconomie of een crisis-economie. De laatste wordt soms expres geschapen door bepaalde politieke systemen, o.a. in totalitaire staten.)

Vraag 4.

Als we de vervanging van tropisch hout als oplosbaar zien en de mogelijkheden van herscholing van de bij het verwerken van tropisch hout betrokken werknemers en hun tewerkstelling elders optimistisch bezien, ondanks het in de laatste jaren gebleken feit dat dit allerm minst eenvoudig is, wat zijn dan de onoplosbare problemen?

Antwoord:

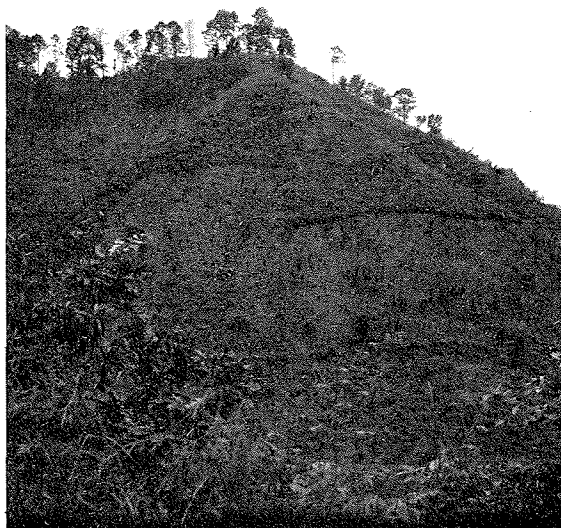
Uitgangspunt is de bescherming van het tropische bos. Wat zijn nu de gevolgen van een theoretisch importverbod voor tropisch hout?

In de eerste plaats de gevolgen in, zeg maar, Nederland zelf. Nederland volgt het economisch systeem van vrijhandel en van vrije concurrentie. Deze uitgangspunten zouden dan verlaten worden, hetgeen een totale ommekeer van de economische politiek zou betekenen. Want wat dan voor tropisch hout geldt kan dan ook toegepast worden voor andere handels- en produktiegebieden. Een soort nieuwe economische orde dus.

Ten tweede stelt de Nederlandse ontwikkelingshulp zich als doel de economische verzelfstandiging van de ontwikkelingslanden. Een invoerstop van bepaalde tropische produkten zou daarmee volledig in strijd zijn. Je kunt moeilijk zeggen dat deze landen onafhankelijk moeten worden van onze financiële hulp en hen aan de andere kant de kans ontnemen om zelf geld te verdienen.

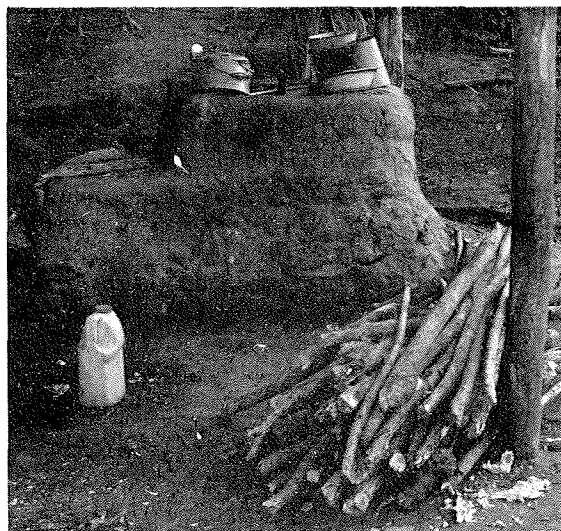
Als derde punt moet genoteerd worden dat Nederland het zelfbeschikkingsrecht van andere staten over hun eigen grondstoffen erkent.

Nu de gevolgen voor de tropische producenten-landen. Voor deze landen betekent uitvoer van hout een deviezenbron. Een land als Congo is voor zijn deviezen voor ongeveer 28% afhankelijk van dit exportprodukt. Maleisië, verreweg onze grootste leverancier van tropisch hout, verkoopt alleen al aan ons voor meer dan f 350.000.000,- per jaar. Indien deze inkomsten wegvallen zullen de producenten-landen dat niet zo leuk vinden en, behalve hun verbazing uit te spreken, ook meedelen dat ze graag willen weten wat Nederland daartegenover stelt. Zij kunnen daarbij verwijzen naar het „Stabex” systeem, waarbij export-verliezen gecompenseerd worden zoals Nederland dat in de „Lomé”-overeenkomst met Afrikaanse landen heeft geaccepteerd.

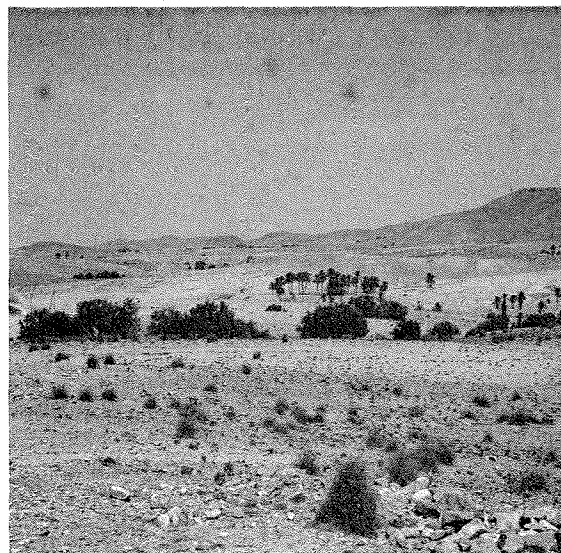

Voedselbehoefte maakt van oerwoud landbouwgrond.

Hout is voor miljarden mensen de voornaamste bron van energie.

Hier stond eens een tropisch bos.

Tropisch hout is voor veel ontwikkelingslanden een belangrijke inkomstenbron.

Tallozen vinden hun bestaan in de oogst en verwerking van hout.

teerd. De producentenlanden zouden dus minder hout kunnen afzetten door het wegvallen van de Nederlandse markt, waardoor de prijzen van dit hout zouden dalen. Zij worden in hun sociale economie dus aanmerkelijk geschaad. (En de goede naam van Nederland op het gebied van ontwikkelingswerk wordt ernstig aangetast.)

Hun bos wordt minder waard, vooral als ook andere landen een kopersstaking zouden organiseren. En dat is toch de bedoeling van de Nederlandse actie-voerders? Bos dat niets waard is zal echter met bekwame spoed worden omgezet in wel verkoopbare gewassen zoals oliepalm of rubberboom. *De maatregel heeft dus het tegenovergestelde effect van hetgeen was bedoeld: Bescherming van het tropische bos! Een averechts resultaat.*

Vraag 5.

Bestaat er dan wel een oplossing van het probleem?

Antwoord:

Jazeker, maar dat vraagt een heel andere benadering. Het is in deze wereld zo, dat de mens, zeker de mens in ontwikkelingslanden, zijn zorg in eerste instantie alleen uitstrekt tot datgene wat voor hem van direct belang is. Met andere woorden: De mens zorgt alleen voor een gegeven goed, in dit geval het tropische bos, indien dit een bepaalde economische waarde voor hem heeft.

Ontnemen wij die waarde aan het bos, dan krijgt het dus geen zorg meer en, zoals boven reeds gesteld, wordt de ruimte die het inneemt op andere wijze benut.

Men kan stellen dat de kwaliteit van het beheer van bos afhangt van de volgende factoren:

- De economische waarde.
- De omvang („in het veen kijkt men niet op een turfje”).
- De welstand van de beheerende gemeenschap: Een welvarende gemeenschap als de onze kan zich de luxe permitteren een hoge waarde toe te kennen aan niet-materiële zaken, een arme gemeenschap kan dat niet.
- Verder is van belang de graad van mogelijkheden om op wetenschappelijk en financieel gebied een adequaat beheer te voeren alsmede de politieke macht om een dergelijk beheer te realiseren.

Uitgaande van deze benadering zal de eerste conclusie moeten luiden: Ontwikkelingshulp voor de bosbouw zal gericht moeten zijn op een versterking van het beheersapparaat qua inzichten, opleiding en bewaking. Hieruit is dan weer een aantal andere positieve maatregelen af te leiden zoals bijvoorbeeld ten aanzien van herbebossing en een meer efficiënt gebruik van de boom. Alleen dan zal het tropisch bos werkelijk beschermd worden.

Vraag 6.

Zijn degenen die roepen om een import- en gebruiksverbod voor tropisch hout, om daardoor het tropische bos te beschermen, niet op de hoogte van de consequenties van hun optreden zoals die hiervoor beschreven zijn?

Antwoord:

Voor een groot deel waarschijnlijk niet omdat ze blijken daarvoor de problematiek van het tropische bos te weinig te kennen en de reactie van de producentenlanden te weinig te kunnen inschatten. Overigens heeft het er soms de schijn van dat door anderen het milieumotief gebruikt wordt voor andere, economisch-politieke doelen. Dat is iets wat de slechts ideëel ingestelde opposanten van het gebruik van tropisch hout zich eveneens goed moeten realiseren.

ir. J. T. Wassink

Stichting Bos en Hout
Bosrandweg 5
Postbus 253
6700 AG Wageningen
telefoon: 08370-10121

SBH